

اصول سطوح آموزشی ایران

مقدمه

در گذشته، طبقه‌بندی آموزش در ایران با اقتباس از منابع بین‌المللی تهیه و تدوین شده بود، در سال‌های اخیر از طبقه‌بندی استاندارد آموزش براساس ISCED-۱۹۷۶ استفاده می‌شد. در سال ۱۳۸۲ دفتر تعاریف و استانداردهای آماری مرکز آمار ایران اقدام به تجدیدنظر طبقه‌بندی براساس نسخه جدید آن (ISCED-۱۹۹۷) نمود و با تشکیل گروه کارشناسی متشکل از نمایندگان مرکز آمار ایران، وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، «طبقه‌بندی سطوح آموزشی و رشته‌های تحصیلی ایران» را بر پایه ISCED۹۷ و با استفاده از «راهنمای عملیاتی نظام طبقه‌بندی ISCED۹۷» و «راهنمای رشته‌های تحصیلی و آموزشی» تهیه و تدوین نمود.

ویژگی‌های سطوح آموزشی

طبقه‌بندی سطوح آموزشی در ایران براساس ISCED ۹۷، از ۷ سطح (صفر تا ۶) برای دوره‌های آموزشی تشکیل شده است. از کد ۹ برای نشان دادن تحصیلات غیررسمی، نامشخص، اظهار نشده و دوره‌های علوم دینی اهل تسنن و سایر ادیان و مذاهب استفاده شده است. اما این کد در ISCED وجود ندارد. همچنین در این طبقه‌بندی کدهای دو رقمی ISCED که ترکیبی از یک عدد و یک حرف بود، به صورت کدهای ۳ رقمی تنظیم شده است که در ادامه به نحوه اختصاص کدها در سطوح اشاره می‌شود.

- سطح صفر: این سطح برای آموزش‌های قبل از دبستان بوده و فاقد دوره و پایه می‌باشد که در آن مهدکودک از پیش دبستانی جدا شده است.
- سطح یک: در این سطح دوره ابتدایی عادی و سوادآموزی خردسالان از دوره سوادآموزی بزرگسالان تفکیک شده و عدد اول از سمت چپ نشانگر سطح (براساس ISCED)، عدد دوم نشانگر محتوای دوره (که محتوای دوره ابتدایی عمومی بوده و فاقد دوره‌های C و B و A می‌باشد) و عدد سوم نشانگر پایه است.
- سطح ۲: این سطح در دو بخش شامل «دوره راهنمایی تحصیلی» و «دوره اول متوسطه نظام قدیم (۶ ساله) و دوره‌های فنی حرفه‌ای مقدماتی نظام قدیم (۶ ساله)» است. در بخش اول، عدد اول از سمت چپ نشانگر سطح، عدد دوم نشانگر محتوای دوره (A, B) و عدد سوم نشانگر پایه‌ها می‌باشد. در بخش دوم که دوره‌ها و پایه‌های آموزش قدیم در این سطح معادل یابی شده اند به دلیل قدیمی بودن و عدم نیاز به تفکیک پایه‌ها، فقط مدرک پایان دوره از دوره‌های فاقد مدرک تفکیک شده‌اند.

- سطح ۳: این سطح در ۴ بخش متوسطه (نظام واحدی، نظام چهارساله، نظام شش ساله و دوره‌های علوم دینی معادل دوره متوسطه) تفکیک شده است. در این سطح، به دلیل نیاز به تفکیک نظام‌های مختلف آموزشی و لزوم جدا کردن دوره‌های فنی و حرفه‌ای از دوره‌های کارو دانش، محدودیت کد وجود داشت. بنابراین پایه‌ها فقط به تفکیک در حال تحصیل و فارغ‌التحصیل کدگذاری و برای دوره‌ها و پایه‌های نامشخص از حروف B و A استفاده شده است. در کدهای ۳ رقمی نیز، رقم اول از سمت چپ نشانگر سطح، رقم دوم نشانگر محتوای دوره (نظری یا فنی حرفه‌ای و کارو دانش بودن دوره مطابق ISCED) و رقم سوم نیز محصل‌ها، غیرمحصل‌ها و مدرک دوره را تفکیک نموده است.
- سطح ۴: این سطح مختص آموزش‌های کوتاه مدت ضمن خدمت است که در نظام آموزش رسمی قرار نمی‌گیرد و عمدتاً شامل آموزش کارکنان می‌باشد به همین علت در طبقه بندی حاضر سطح چهارحذف شده است .
- سطح ۵: این سطح در چهاربخش تحصیلات دانشگاهی (کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترای حرفه‌ای) تنظیم شده است. رقم اول از سمت چپ نشانگر سطح، رقم دوم جدا کننده دوره‌های کاردانی (با کد ۲، معادل Bدر ISCED) از دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترای حرفه‌ای (با کد ۱، معادل A در ISCED) و رقم سوم نیز نشانگر در حال تحصیل و غیرمحصل‌ها و مدرک پایان دوره می‌باشد و پایه‌ها به دلیل محدودیت کد، به طور کامل تفکیک نشده است. دوره‌های علوم دینی نیز در این سطح معادل‌یابی و کدگذاری شده‌اند.
- سطح ۶: در این سطح دکترای تخصصی و فوق تخصصی به تفکیک در حال تحصیل و فارغ‌التحصیل کدگذاری شده‌اند و رقم اول از سمت چپ بیانگر سطح ، رقم دوم در تمام موارد صفر (فاقد تفکیک در محتوای دوره) و رقم سوم نشانگر محصلان و فارغ‌التحصیلان است. همچنین دوره‌های خارج علوم دینی نیز در این سطح معادل‌یابی شده‌اند.
- در بخش آخر نیز تحصیلات غیررسمی، نامشخص، اظهارنشده و دوره‌های علوم دینی سایر ادیان و مذاهب در کد ۹ با عنوان «سایر» کدگذاری شده‌اند.